

Sygn. akt II Cz 88/19

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy II Wydział Cywilny Odwoławczy
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Terpiłowska

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2019 r. w Świdnicy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

przeciwko I. P.

o zapłatę

na skutek zażalenia strony pozwanej na pkt. II postanowienia z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt
I C 2677/17

p o s t a n a w i a:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie umorzył postępowanie i oddalił wnioski strony powodowej o zasądzenie od pozwanej kosztów procesu. W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, Sąd pierwszej instancji wskazał, iż pismem z dnia 6 grudnia 2018r. strona powodowa cofnęła pozew w sprawie ze zrzeczeniem się roszczenia, w związku ze spełnieniem przez pozwaną w dniu 21 listopada 2018r. świadczenia dochodzonego w niniejszym postępowaniu. Sąd pierwszej instancji przyjął, iż cofnięcie pozwu nastąpiło ze skutkiem prawnym, co doprowadziło do umorzenia postępowania. W zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu Sąd przyjął, iż do kosztów poniesionych i udokumentowanych w sprawie należało zaliczyć jedynie opłatę sądową w kwocie 30 zł. Koszty te jednak zostały zwrócone stronie co wprost wynika z potwierdzenia przelewu z dnia 20 listopada 2018r.

Zażalenie na postanowienie w pkt II wniosła strona powodowa zaskarżając postanowienie w pkt II w całości. Strona powodowa zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła naruszenie przepisu prawa procesowego w postaci art. 98 § 2 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda jako wygrywającej sprawę kosztów procesu w sytuacji gdy brak było podstaw do oddalenia wniosku. Mając powyższe zarzuty na uwadze strona powodowa wniosła o zamianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie kosztów procesu w pierwszej instancji i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu zażalenia strona powodowa wskazała, iż Sąd pierwszej instancji w sposób tożsamy potraktował żądanie powoda zapłaty określonej sumy pieniężnej znajdujące swoje oparcie w przepisach prawa materialnego, jak i żądanie zasądzenia kosztów procesu, o podstawie wynikającej z przepisów prawa procesowego. O ile zapłata w toku procesu tego pierwszego prowadzi do wygaśnięcia zobowiązania i oznacza, że powód wygrał proces, to zapłata przez

pozwanego kosztów procesu bez orzeczenia sądu w tym przedmiocie jest działaniem pozbawionym w chwili jego dokonania podstawy prawnej. Rozstrzygnięcie o treści zawartej w zaskarżonym postanowieniu prowadzi do wniosku, iż odpadła podstawa świadczenia w zakresie kosztów procesu, a więc pozwany nie jest obowiązany do ich zapłaty.

Sąd Okręgowy zważył:

Zażalenie podlegało oddaleniu.

Niewątpliwie podstawą powstania tytułu egzekucyjnego w przedmiocie kosztów procesu jest prawomocne zakończenie postępowania, w którym koszty te zostały zasadnie poniesione. Jednakże celem wydania tytułu egzekucyjnego jest ustalenie prawa wierzyciela do świadczenia. W okolicznościach sprawy tytuł obejmowałby koszty procesu, które zostały już zapłacone w toku procesu wraz ze świadczeniem głównym. Tak powstały tytuł uprawniałby wierzyciela do przymusowego egzekwowania należności w tym zakresie tak długo dopóki orzeczenie to nie zostałoby zmienione lub uchylone. Obrona dłużnika zmierzająca do wyeliminowania orzeczenia oparta na treści art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest możliwa w sytuacji gdy podstawę miałyby stanowić zdarzenia, do których doszło przed powstaniem tytułu egzekucyjnego. Tytuł egzekucyjny może bowiem zostać pozbawiony wykonalności na skutek zdarzeń o charakterze następczym nieobjętych prekluzją materialną orzeczenia, takich jak m. in. spełnienie świadczenia (por. wyrok SN z dnia 10 listopada 2017 r. V CNP 12/17, LEX). Dopuszczalne pozostaje również powództwo o zwrot wyegzekwowanego nienależnie świadczenia ale również w konsekwencji następczych zdarzeń, nieobjętych prekluzją wynikająca z prawomocności materialnej orzeczenia.

W sprawie postępowanie zostało umorzone w związku ze spełnieniem w toku procesu świadczenia. Opierając się na toku rozumowania wyrażonym w uzasadnieniu powołanego wyżej orzeczenia Sądu Najwyższego należało przyjąć, iż nie każde rozstrzygnięcie, które zostaje zakończone oddaleniem powództwa, umorzeniem postępowania czy pozbawieniem tytułu wykonalności prowadzi do aktualizacji zwrotu spełnionego w toku procesu, czy po jego zakończeniu świadczenia. Jako podstawę powyższego rozumowania Sąd Najwyższy wskazał, na analizę nienależnego świadczenia w rozumieniu art. 410 k.c. i dotychczasowe orzecznictwo negujące kwalifikację jako nienależnego świadczenia w sytuacji, gdy sporna kwota została przymusowo wyegzekwowana (por. wyrok SN z dnia 7 grudnia 2005 r., II CK 576/04, Lex). W sytuacji gdy postępowanie kończy się orzeczeniem procesowym (jak w niniejszej sprawie) to w istocie orzeczenie to nie rozstrzyga o bezzasadności żądania a jedynie stanowi wyraz pierwotnej lub następczej przeszkody procesowej. Za racjonalne w tej sytuacji należy uznać założenie, iż jeśli świadczenie czyniło zadość istniejącemu w świetle prawa materialnego zobowiązaniu, to co do zasady powinno ono być podlegać wydaniu. W takiej sytuacji odwołanie do materialnoprawnej podstawy przysporzenia nie można uznać za rażąco niezgodne z utrwaloną wykładnią art. 405 w zw. z art. 410 k.c.

Niewątpliwie koszty procesu są związane bezpośrednio z postępowaniem, w którym zachodziła konieczność ich poniesienia i tylko w tym postępowaniu mogą zostać zasądzone wraz z uwzględnieniem roszczenia, które ma materialnoprawne podstawy (art. 108 k.p.c.). Koszty procesu, co do zasady obciążają stronę przegrywającą postępowanie i są uwzględniane w zakresie, w jakim pozostawały celowe dla prowadzonego postępowania (art. 98 k.p.c.). Ugruntowane pozostaje założenie, iż w sytuacji dobrowolnego spełnienia świadczenia w toku procesu przez dłużnika (który nie kwestionuje istnienia zobowiązania w tym zakresie), za celowe należy uznać wytoczenie powództwa i poniesienie kosztów procesu przez powoda a spełnienie świadczenia w toku procesu pozostaje równoznaczne z koniecznością poniesienia kosztów tego postępowania przez dłużnika.

W ocenie Sądu Okręgowego w sytuacji zakończenia postępowania orzeczeniem procesowym, tak jak niezbędne dla oceny bezpodstawnego wzbogacenia byłoby poszukiwanie podstaw materialnoprawnych świadczenia tak niezbędne również pozostawałoby badanie zasadności poniesionych kosztów procesu. W konsekwencji odwołanie do podstaw w postaci obowiązku poniesienia kosztów celem skutecznego wytoczenia powództwa skutkowałoby istnieniem podstaw przysporzenia w zakresie poniesionej i zapłaconej w toku procesu opłaty sądowej.

Założenie jakie czyni skarżący w zażaleniu prowadziło do powstania tytułu, nieuwzględniającego stanu z dnia orzekania (art. 316 k.p.c.), a dłużnik zostałby pozbawiony możliwości obrony mimo zapłaty kosztów procesu w toku procesu.

Z powyższych względów zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.